

Јудина „догматика“

У мојој новели Јудина маштана, има једно место на коме надмени, осииони, препотентни Јуда држи лекцију осталим апостолима, па вели: Најпре, ви морате схватити да смо ми, ученици Исусови, доглавници Месије, принчеви. Тако се морамо и држати. Он ће, колико ја знам, свакоме од нас доделити област у којој ћемо бити неограничени господари. Да ли ова Јудина “догматика” помаже да се објасни самовоља самовољних.□

Шта нам каже служебник

Код протестаната, а особито у протестантским сектама, не постоји типик који одређује садржину и поредак на литургији нити стандардни служебник. Отуда, у сектама, пастори импровизирају и самовољно одређују садржину и тон службе. Беседа је обавезна, а понекад се састоји од драња беседника, цупкања и кривљења и врискања.

Код нас православних није тако. Постоји Типик који одређује поредак и садржину свих богослужења, укључујући и Свету Литургију. Свештенослужитељу, било да је епископ или свештеник, није дато право да служи Свету Литургију по свом личном поретку. Нити му је дозвољено да додаје, нити да одузима ишта од онога што је у служебнику који је стандардни служебник Цркве.

Служебник је законправило за обављање православних богослужења. У њему је потпун текст Свете Литургије изложен по реду како се обавља. Уз то, бар неки служебници садрже и упутства, обично у рукописима писана, а у штампаним служебницима штампана црвеним словима. У неким служебницима су та упутства детаљнија, а у другим не тако детаљна.

Код протестаната не постоји ни догматско, ни литургијско а код секташа никакво јединство. Код православних још постоји догматско јединство. Употреба Јулијанској календара код једних, а Грегоријанског код других, нарушава јединство међу православнима. Литургијско јединство између свих Православних Цркава углавном постоји, ма да ситне, неважне разлике можда постоје.

Међутим, за једну обласну Православну Цркву је неопходно да се одражава литургијско јединство те Цркве. Отуда Црква издаје типике и служебнике који се обавезно користе у тој Цркви. По правилу сви свештеници једне Цркве треба да користе те од надлежних црквених власти одобрене служебнике када богослуже. И тако углавном чини велика већина. Међутим, када један епископ, као гост у туђој епархији, у току Свете Литургије отима саслужујућим свештеницима књиге Служебник из руку, затвара их и ставља на свети престо, онда они нису криви ако одступају од устаљене литургијске праксе.

Да бисмо показали како Света Литургија треба да се служи у Српској православној цркви, послужићу се служебником издатим 1998. на српском и оним издатим 1962. на црквено-словенском. Не служим се рукописним служебницима којих у Хиландарско научној библиотеци -Хиландарска Соба- имамо преко сто. Они су из разних векова и део су колекције од неколико хиљада снимљених словенских рукописа из 48 манастирских, универзитетских, градских и приватних библиотека из 28 земаља. Служебници из рукописа се или минимално разликују међу собом и у поређењу са штампаним, или се уопште не разликују.

Служебник из 1998. године издат је у Београду, са благословом Његове светости патријарха Павла и епископа нишког Иринеја, рашко-призренског Артемија и браничевског Игњатија, који су у то време били чланови Светог Синода.

Служебник из 1962. године, издат је у Београду на црквено-словенском језику са благословом тадањег патријарха Германа и епископа бачког Никанора, бањалучког Василија, банатског Симеона и горњокаловачког Симеона, тадањих чланова Светог Синода.

Текст упутстава којих има у служебнику из 1998. наводићемо по том служебнику, а којих нема онда из онога из 1962. најпре на црквенословенском -српском азбуком, како се

изговара а не како се пише – како је тамо, а онда у преводу на српски.

+ + +

У Службнику из 1998. на страници 53, налази се текст који свештенослужитељи треба да прочитају пре служења Свете Литургије. У овом службнику је на српском а у Службнику од 1962. је исти али на црквено-словенском на страни 77. Овај текст је овако гласи у Службнику од 1998.: Свештеник коме предстоји вршење божанственог тајнодејства, дужан је да претходно буде измирен са свима, и да нема ништа ни против кога, и да, колико је могуће, чува срце од злих помисли и да се уздржава од вечери и да бди над собом до свештенодејства. Кад настане време, чини уобичајени поклон настојатељу, улази у храм и заједно са ђаконом врши три поклона пред св. дверима.

*Освећена обновљена здања Призренске богословије
(ФОТО: [Српска православна црква](#))*

Нисам сигуран да се ово упутство налази штампано у свим Службницима, а још мање да се сви свештенослужитељи придржавају овога правила. Знам да и међу нама савременим свештенослужитељима има оних какви су били поп Ћира и поп Спира Стевана Сремца. А можда има и таквих који своје непридржавање правила правдају тиме да су то додали Руси. Постоји једна особа у парохији у којој сам деценијама парох. Добра, честита особа која није скоро никада одсуствовала са недељних богослужења. На Литургије празником када су у радним данима није могла. А и поред свих мојих молби и наговарања ни један једини пут за 42 године није присуствовала Литургији Пређеосвећених дарова На све моје молбе одговарала ми је: Ми Срби ту службу немамо. То је руска служба.

А ако има неких свештеника који не испуњавају ово што се од њих тражи у горњем упутству, да их подсетимо на заповест Господа Исуса Христа: Ако дакле принесеш дар свој к олтару, а ондје се опоменеш да брат твој има нешто на те, остави овдје дар свој пред олтаром, и иди прије те се помири са братом својим, па онда дођи и принеси дар свој. (Св. Матеј 5:23-24)

У Службнику из 1962. године стоји упутство за ђакона: ...поклонивсја исходит сјеверними дверми, понеже царскија двери до входа не отверзајутса. Поклонив се излази на северна врата јер се царске двери не отварају до входа. Мисли се на Мали вход, када се износи јеванђеље. Овог упутства нема у Службнику из 1998. У оба Службника има упутства о отварању и затварању царских двери, али не и о завеси.

Ово правило као и да не постоји. У многим парохијама царске двери се отворе пре почетка Свете Литургије и стоје отворене као када је архијерејска Литургија.

На страници 163 Службника из 1962. постоји једно веома важно упутство о светом причешћу кога у Службнику из 1998. нема. Овде цитирам не текст целог упутства већ само најважнији део: ИИС, убо полагај на вишњеј стране свјатаго дискаса јаже јест на востоце; ХС же от долу, јеже јест на западје; а жеже НИ, от сјевернија страни; КА јеже јест на полуденија страни, јакоже здје изобразисја. ИИС убо част взем испољњај свету чашу. ХС же, част, раздробљај свјашчеником и диаконом. Тија двје части јеже НИ и јеже КА, причастником да раздробљајеш на части малија јелико будет довољно по рассмотренију твојему. А от части Пресвјатиј Богородици, или же свјатих чинов, или иних јелико во свјатјем дискосе сут, никакоже кого да причастиши, точију от двоју частију, оставшеју свјатаго агнца, да причашчајеш. ... ИИС стави на горњу страну светога дискаса, која је на истоку, ХС пак на доњу, која је на западу, а што је НИ на северној страни, а КА која је на јужној страни, како је приказано. Узевши део ИИС стави га у свету чашу. ХС део разломи за свештенике и ђаконе. Она пак два света дела са НИ и КА за причаснике раздоби у ситне комадиће колико сматраш да ће бити довољно. А од честице Пресвете Богородице или девет чинова светитеља, или других који се налазе на светом дискосу никако да не причестиш икога већ да причешћујеш само са она два дела светога агнца.

Агнец – јагње – је део на просфори на којој је печат који крстообразно носи слова ИС ХС НИ КА Десно, северно од НИ је троугаона честица која се вади у част Богородице. Са леве, јужне стране од КА се налазе девет троугаоних честица које се ваде у част

девет чиновна светих. Испод ХС се стављају мале честице које се ваде уз молитву за живе, а испод тога честице за преминуле.

На страници 168 у Служебнику из 1962. године, али не и у ономе из 1998., понавља се део упутства са странице 162. Понавља се свакако зато што је веома важно. Подобајет вједати јако ашче сут хотјашчии причашчастисја свјатих таин, раздробљајет свјашченик двје части свјатаго агнца оставшија, јеже НИ и КА на малије частици јако бити всјем причашчајушчим доволно и тако вложив их во свјатују чашу. причашчајет по обичају от тјела и крве Господне, со великим опаством. Потребно је знати да ако има оних који желе да се причесте светим тајнама, свештеник дробити преостала два дела светог агнеца то јест НИ и КА на ситне комадиће, тако да буде доста за све причаснике и спутивши их у свету чашу причешћује телом и крвљу Господњом онако како је обично, са великом пажњом.

Тако каже правило, не само у Служебнику већ и у Типику. И тако, верујем, поступа и већина епископа и већина свештеника. Али знам поуздано да један епископ тако не чини. Надам се да је заиста само тај један. Овај причешћује себе и саслужујуће свештенике и ђаконе раздробљеним комадима дела ХС како је правилно. Али онда изручи са дискаса у путир све што је на дискусу. Тако делове НИ и КА, помешане са честицом за Богородицу, честицама за девет чиновна светих, честицама за живе и мртве, даје као свето причешће, па шта коме западне.

Откуда таква самовоља, такво силецијство, таква одсутност страха од Бога? Много сам о томе мислио. Тачан одговор не знам. У мојој новели Јудина маштања, објављеној у мојој књизи Тамо где време не стари (Београд, Рашка школа, 1998.) има једно место на коме надмени, осиони, препотентни Јуда држи лекцију осталим апостолима, па вели: Најпре, ви морате схватити да смо ми, ученици Исусови, доглавници Месије, принчеви. Тако се морамо и држати. Он ће, колико ја знам, свакоме од нас доделити област у којој ћемо бити неограничени господари (страна 92). Да ли ова Јудина “догматика” помаже да се објасни самовоља самовољних.

[Преузето са: https://srbin.info/](https://srbin.info/)